

Felietony COOPERANTE

Prawo pracy i zabezpieczenie społeczne
w dobie pandemii

Numer 3(3) 2020

Drodzy Czytelnicy,

zapraszamy do lektury trzeciego z cyklu opracowań poświęconych zagadnieniom związanym z prawem pracy i zabezpieczeniem społecznym w dobie pandemii spowodowanej wirusem SARS-CoV-2. Prezentowane opracowanie dotyczy wpływu COVID-19 na sytuację prawną oraz faktyczną sportowców w Polsce.

Osoby zainteresowane publikowaniem krótkich opracowań o charakterze felietonów bądź *working papers* zapraszamy do kontaktu: cooperante@wpia.uni.lodz.pl

Życzymy udanej lektury!

Polska Sieć Naukowa Prawa Pracy
i Zabezpieczenia Społecznego

COOPERANTE

Michał Matuszak

Wpływ COVID-19 na sytuację prawną oraz faktyczną sportowców w Polsce

Wpływ epidemii COVID-19 na niemalże każdy aspekt życia człowieka jest znaczny. Obecny czas jest okresem zmagania się z licznymi kryzysami i deficytami w obszarach: finansowym, emocjonalnym, rodzinnym, prawnym czy wolnościowym. Jednym z mocniej dotkniętych skutkami kryzysu sektorów gospodarki jest sport, który w ciągu ostatnich miesięcy niemalże całkowicie zastygł w bezruchu. We wszystkich wersjach tarczy antykryzysowej sport został praktycznie zapomniany, a punktowe regulacje przewidziano jedynie tam, gdzie było absolutnie niezbędne.

Rywalizacja sportowa niemalże we wszystkich dziedzinach sportu została tymczasowo zawieszona, wpływając tym samym bezpośrednio na sytuację prawną oraz faktyczną sportowców. Niniejsze opracowanie ma na celu przedstawienie kluczowych aspektów świadczenia pracy sportowej w czasie epidemii.

Sytuacja prawna profesjonalnych sportowców w Polsce w dobie COVID-19

W ustawie o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw przewidziano kilka rozwiązań dedykowanych potrzebom sportu w tym trudnym okresie. Do rozwiązań w zakresie sportu należą¹:

- przedłużenie okresów pobierania stypendiów sportowych, polegające na dodatkowym przedłużeniu przyznaných uprzednio stypendiów

sportowych, o których mowa w art. 32 i art. 32a ustawy o sporcie w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, a także w okresie czterech miesięcy po dniu odwołania ich obowiązywania, a także wyłączenie konieczności pozbawienia stypendium sportowego w przypadku braku realizacji szkolenia sportowego wywołanego wprowadzonymi ograniczeniami w możliwości uprawiania danego sportu (art. 15 zzo);

- umożliwienie rozliczenia dodatkowych wydatków w zawartych przez ministra sportu umowach dotacyjnych, w tym poprzez uznanie innych wydatków jako służących realizacji tych zadań, m.in. wydatków związanych z obsługą tych zadań przez beneficjentów, bez względu na stopień ich wykonania, a także dodatkowe wydatki wywołane ogłoszeniem i obowiązywaniem stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii pod pewnymi warunkami przewidzianymi w ustawie (art. 15 zzp);

- wprowadzenie regulacji umożliwiających zarządowi lub organowi kontroli wewnętrznej polskiego związku sportowego uzupełnienie składu organów do minimów określonego w statucie związku (art. 15 zzzc);

- wprowadzenie dla przedsiębiorców prowadzących działalność sportową możliwość zwrócenia wpłaconych środków przez klientów dopiero po terminie 180 dni od dnia skutecznego rozwiązania umowy (art. 15 zp).

Rozwiązaniem prawnym, które bezpośrednio wpływa na sytuację finansową sportowców jest przedłużenie okresów pobierania stypendiów sportowych. Należy podkreślić, iż dla większości polskich olimpijczyków ministerialne stypendia pozostają najważniejszym źródłem ich dochodu, które pozwala im na zaangażowanie się w wykonywanie pracy sportowej, a nie na łączeniu

¹ <https://www.gov.pl/web/sport/tarcza-antykryzysowa--regulacje-dotyczace-obszaru-kultury-fizycznej>

(dostęp 30.05.2020 – data aktualna dla wszystkich źródeł internetowych).

sportu z inną pracą zarobkową². Umowa stypendialna nie może być jednakże traktowana jako podstawa zatrudnienia sportowców³, ponieważ nie reguluje ona praw i obowiązków stron w zakresie ich zatrudnienia. Pozostałe elementy tarczy antykryzysowej, które są dedykowane potrzebom sportu jedynie pośrednio wpływają na sytuację prawną sportowców.

W polskim systemie prawnym brakuje podstawy zatrudnienia dedykowanej potrzebom współczesnego sportu⁴. Zawarcie przez sportowców kontraktu sportowego nie przesądza o reżimie prawnym, bowiem może on – w zależności od zawartych w nim postanowień – być umową o pracę lub umową cywilnoprawną, w tym przede wszystkim umową o świadczenie usług, która nie jest uregulowana innymi przepisami, a do której stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu, a o której mowa w art. 750 kodeksu cywilnego⁵. Sportowcy mogą zatem korzystać z postanowień kodeksu pracy oraz postanowień kodeksu cywilnego.

Rezultatem powyższego jest objęcie części sportowców rozwiązaniami prawnymi odnoszącymi się do zatrudnienia zawartych w tarczy antykryzysowej. Do takich instrumentów należą m.in. świadczenia postojowe dla osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą lub osobom wykonującym umowę cywilnoprawną lub prawa do dodatkowego urlopu opiekuńczego. Takie instrumenty zostały w ostatnich tygodniach szeroko opisane na łamach

wielu opracowań naukowych, dlatego nie ma potrzeby powielania zasad ich działania w niniejszym opracowaniu.

Sytuacja budżetowa wielu klubów sportowych w Polsce jest niezwykle napięta. W większości dyscyplin sportowych zdecydowana większość budżetu klubowego jest przeznaczona na wypłaty i premie dla piłkarzy pierwszego zespołu⁶. W przepisach federacji sportowych nie ma regulacji dotyczących wpływu siły wyższej na obowiązujący kontrakt sportowy, a tym samym brak jest regulacji umożliwiających automatyczną renegocjację zapisów kontraktowych lub dopuszczających wstrzymanie wypłaty wynagrodzeń. Prawo powszechnie obowiązujące w tym zakresie nie jest zbyt efektywne, bowiem trudno za remedium uznać regulacje zawarte w art. 357[1], 475 czy 495 kodeksu cywilnego. Sportowcy wraz klubami sportowymi próbują dostosować swoje kontrakty sportowe do obecnych realiów za pomocą porozumienia stron. Z informacji medialnych wynika, iż wiele klubów sportowych porozumiało się już ze swoimi zawodnikami w zakresie czasowego obniżenia wypłacanych wynagrodzeń.

Sytuacja faktyczna profesjonalnych sportowców w Polsce w dobie COVID-19

Lista odwołanych oraz przełożonych imprez sportowych jest niebotyczna. Negatywne reperkusje epidemii spowodowały m.in. przełożenie letnich Igrzysk Olimpijskich w Tokio, przełożenie Mistrzostw Europy w piłce nożnej,

² <https://www.rp.pl/Koronawirus-SARS-CoV-2/200409800-Tarcza-antykryzysowa-takze-dla-sportowcow.html>

³ A. Kijowski, *Prawna problematyka stypendiów sportowych*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, 1981 nr 3, s. 72-80.

⁴ Analiza racjonalności i konieczności wprowadzenia takiego rodzaju umowy do polskiego systemu prawnego została szczegółowo przedstawiona w pracy doktorskiej „Umowa o pracę sportową” autorstwa M. Matuszaka przygotowanej w 2020 roku w Katedrze Prawa Pracy na Wydziale Prawa i

Administracji Uniwersytetu Łódzkiego. W dysertacji szczegółowo przedstawiono możliwości wykorzystania umowy o pracę w sporcie oraz umowy cywilnoprawnej.

⁵ W. Cajsels, *Status prawny sportowców i stosunki prawne łączące sportowców z innymi podmiotami*, w: A. Kijowski (red.) *Status prawny sportowców*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2001, s. 22-23.

⁶ <https://nowiny24.pl/radca-prawny-o-kontraktach-zawodnikow-pilka-jest-po-stronie-pilkarzy-wiele-bedzie-zalezalo-od-ich-decyzji/ar/c2-14878721>.

zawieszenie niemalże wszystkich lig piłkarskich: Premier League, Bundesliga, Ligue 1, La Liga, Serie A, PKO BP Ekstraklasa, zawieszenie rozgrywek Ligi Mistrzów i Ligi Europy, odwołanie dziewięciu Grand Prix Formuły 1, odwołanie halowych mistrzostw Azji w Hangzhou, przedwczesne zakończenie rozgrywek PGNiG Superligi mężczyzn i kobiet w piłce ręcznej, odwołanie szeregu turniejów tenisowych w cyklach ATP i WTA, w tym legendarnego turnieju Wimbledon czy przełożenie mistrzostw świata w lotach narciarskich⁷.

Do dyscyplin sportowych, które zostały najmocniej dotknięte możemy zaliczyć: automobilizm, biathlon, biegi narciarskie, boks, badminton, curling, Formuła 1, golf, hokej na lodzie, hokej na trawie, jeździectwo, kolarstwo, koszykówka, lekkoatletyka, łyżwiarstwo figurowe oraz szybkie, MMA, narciarstwo alpejskie, piłka nożna, piłka ręczna, pływanie, rugby, short-track, siatkówka, siatkówka plażowa, snowboard, sporty motocyklowe, strzelectwo, szermierka, tenis, tenis stołowy, triathlon, wioślarstwo, wspinaczka, zapasy, żeglarsstwo czy żużel⁸.

Możliwości podejmowania treningów przez sportowców znajdujących się na terytorium Polski są obecnie dalece utrudnione. Ministerstwo Sportu we współpracy z Kancelarią Prezesa Rady Ministrów przygotowało plan przywracania aktywności sportowej, który dość powszechnie nazwano planem odmrażania sportu. Począwszy od 4 maja 2020 roku przywrócono szczątkowe możliwości uprawiania sportu, w tym przede wszystkim w ramach infrastruktury o charakterze otwartym⁹. Większość sportowców jednakże nie może

kontynuować swoich treningów, a ich cykle przygotowawcze zostały całkowicie zaburzone.

Na treningowej mapie Polski szczególne miejsce zajęły dwa ośrodki: Centralny Ośrodek Sportu – Ośrodek Przygotowań Olimpijskich w Spale oraz Centralny Ośrodek Sportu – Ośrodek Przygotowań w Wałczu, które jako pierwsze mogły przyjąć sportowców w specjalnym reżimie sanitarnym, który obejmuje m.in. regularne wykonywanie testów na COVID-19. Następnie planowane jest otwarcie kolejnych: COS w Cetniewie, Zakopanem i Szczyrku. W tych ośrodkach mogą trenować jednakże jedynie wybrani sportowcy. Sytuacja faktyczna pozostałych sportowców jest niezwykle trudna i wymagająca. W niektórych, mniej dofinansowanych dyscyplinach sportu możliwe jest wystąpienie wieloletnich negatywnych konsekwencji, które praktycznie – bez nadzwyczajnego dofinansowania z budżetu państwa - uniemożliwią im funkcjonowanie w najbliższym czasie.

Z ostatnich informacji medialnych wynika, iż od 6 czerwca 2020 roku zostaną otwarte kolejne obiekty sportowe, a od 19 czerwca otwarte zostanie 25 procent pojemności stadionów w wybranych dyscyplinach sportowych¹⁰.

Do głównych obszarów wpływu COVID-19 na sportowców zaliczyć można:

- utrudnione możliwości trenowania i przygotowywania się do rywalizacji;
- brak możliwości udziału w rozgrywkach sportowych;
- w skutek przeniesienia części imprez sportowych na późniejsze terminy zawodnicy w optymalnej

⁷ <https://sport.tvp.pl/46988536/koronawirus-a-sport-odwolane-zawody-sportowe-przezone-zawody-sportowe-zawieszone-rozgrywki-z-powodu-koronawirusa-lista>.

⁸ <https://www.przegladsportowy.pl/inne-dyscypliny/koronawirus-wszystkie-odwolane-lub-przeniesione-imprezy-sportowe/khheejq>.

⁹ <https://www.gov.pl/web/sport/etap-iii-od-18-maja-rozporzadzenie-rady-ministrow>.

¹⁰ <https://sportowefakty.wp.pl/pilka-nozna/884087/oficjalnie-kibice-wejda-na-stadiony-w-pko-ekstraklasie>.

formie mogą mieć trudności z utrzymaniem tak wysokiej dyspozycji przez następne kilkanaście miesięcy, a tym samym mogą oni nie zająć wysokich pozycji medalowych w nowych terminach rywalizacji;

- sportowcy u schyłku kariery zawodowej mogą nie mieć możliwości uczestnictwa w zawodach na najwyższym poziomie sportowym w nowych, odległych terminach;

- zmiany w psychice sportowców oraz nieprzewidywalny wpływ rywalizacji przy pustych (lub częściowo zapełnionych) trybunach na końcowy wynik sportowy;

- konieczność renegocjacji zawartych wcześniej kontraktów sportowych;

- utrata wartości sportowców w skutek zmniejszenia finansowania sportu¹¹;

- trudności z płynnością finansową oraz pozyskiwaniem sponsorów, zarówno u sportowców, jak i klubów sportowych.

Podsumowanie

Podsumowując rozważania dotyczące sytuacji prawnej i faktycznej sportowców w dobie epidemii COVID-19 należy zauważyć, że brak jest w tarczy antykryzysowej przepisów, które chociaż szczątkowo regulowałyby wykonywanie pracy sportowej. Wszelkie problemy wynikające bezpośrednio lub pośrednio z trwającej epidemii oraz wprowadzonych zakazów i ograniczeń zostały przekierowane na kluby sportowe oraz samych zawodników. Sportowcy mogą korzystać przede wszystkim z tych samych rozwiązań prawnych co inni pracownicy, zleceniobiorcy oraz prowadzący własne jednoosobowe działalności gospodarcze. Wynika to przede wszystkim z dwóch przyczyn, po pierwsze z braku umowy dedykowanej potrzebom

sportu, a po drugie, z braku zainteresowania ustawodawcy tą grupą społeczną.

W mojej ocenie nie należy spodziewać się większego zainteresowania ustawodawcy losami sportowców w najbliższych miesiącach. Sport, analogicznie do innych dziedzin gospodarki, będzie w pewnym zakresie zapewne regularnie „odmrażany”. Jednocześnie wciąż niezwykle trudno przewidzieć przebieg rozwoju epidemii w najbliższych miesiącach. Najbardziej realnym scenariuszem wydaje się powolny powrót poszczególnych rozgrywek sportowych w nowym reżimie sanitarnym i (prawdopodobnie) przy mocno ograniczonej ilości kibiców na trybunach. Nie sposób jednoznacznie odpowiedzieć jak w tej nowej rzeczywistości odnajdzie się sportowiec. Niewątpliwie jednakże ci ze sportowców, którzy do tej pory mieli problemy finansowe nawet z opłaceniem kosztów własnych treningów i przygotowania do zawodów, znajdą się jeszcze w gorszym położeniu

¹¹ <https://home.kpmg/pl/pl/home/media/press-releases/2020/05/media-press-wartosc-najlepszych-5->

polskich-pilkarzy-spadla-o-okolo-25-procent-z-powodu-pandemii-koronawirusa.html.

Felietony COOPERANTE

Prawo pracy i zabezpieczenie społeczne
w dobie pandemii

O autorze:

Michał Matuszak:

doktorant w Katedrze Prawa Pracy na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego. Absolwent studiów podyplomowych: zarządzanie w sporcie – FIFA/CIES Sport Management Programme na Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie oraz ochrona danych osobowych i zarządzanie bezpieczeństwem informacji na Uczelni Łazarskiego w Warszawie. Ukończył szkołę prawa amerykańskiego we współpracy z Chicago-Kent College of Law at Illinois Institute of Technology oraz aplikację adwokacką przy Izbie Adwokackiej w Warszawie. Prowadzi oraz współprowadzi zajęcia dla studentów na Uniwersytecie Łódzkim, Uczelni Łazarskiego w Warszawie oraz w Wszechnicy Polskiej Szkole Wyższej w Warszawie. Autor artykułów naukowych z zakresu prawa pracy oraz prawa sportowego. Prelegent na kilkunastu międzynarodowych oraz ogólnopolskich konferencjach naukowych.

Adres e-mail: michal.matuszak@unilodz.eu

Sugerowane cytowanie:

M. Matuszak. (2020), *Wpływ COVID-19 na sytuację prawną oraz faktyczną sportowców w Polsce*, „Felietony COOPERANTE. Prawo pracy i zabezpieczenie społeczne w dobie pandemii”, 3(3), www.cooperante.uni.lodz.pl

Opracowanie redakcyjne: Izabela Florczak, Krzysztof Stefański

